

Efekty EDR na konkurenceschopnost: Modelování pomocí E3ME modelu **Paul Ekins, PSI**

Ekonomické dopady EDR

Ekonomické efekty EDR lze spatřovat v mnoha podobách a na mnoha úrovních. Nejjednoznačněji lze například spatřovat dopady zvýšených energetických a environmentálních daní ve zvýšených cenách paliv a ekologicky škodlivých aktivit. Výrobci mohou ovlivňovat ceny svých produktů v závislosti na tom, na jakém trhu operují a intenzitě konkurence tohoto trhu.

Snížené příjmy a kompenzace (**recyklace daňových příjmů**), které jsou uskutečněny pomocí zvýšených příjmů plynoucích z energetických daní, také ovlivňují ceny a to tím, že přímo snižují náklady produkce, čímž víceméně mohou vymazat inflační efekt zvýšených daní. Jinou možností recyklace příjmů je prostřednictvím snížení příspěvků na sociální zabezpečení placeném zaměstnavateli. Tato alternativa vede ke zvýšení poptávky po pracovních silách. V situaci blízké plné zaměstnanosti nebo při plné zaměstnanosti mohou tato opatření vést ke zvýšení mezd, což dále zvýší inflační tlaky, které způsobuje již zdanění.

Dalším možným ekonomickým dopadem je, že firmy se začnou snažit redukovat spotřebu energií tím, že začnou nakupovat a investovat do technologií a mezistatků, které jsou energeticky efektivnější. Mohou je nakupovat od jiných společností. To může znásobit ekonomické efekty. Zprvce bude redukována energetická spotřeba firem, které realizují investice a to napomůže k částečnému nebo úplnému vyrovnání zvýšených energetických výdajů. (tak, že energetické výdaje firem mohou být ve skutečnosti nižší než před zvýšením daně). Zadruhé se zvýší produkt energeticky efektivních firem, což zcela nebo částečně vyrovná jakékoli možné snížení produkce v důsledku zvýšených energetických daní. Zatřetí budou investice obecně stimulovat technologickou změnu, a zejména pak v dlouhém období. Obecně lze říci, že energeticky efektivnější stroje a vybavení jsou stejně tak produktivnější i v jiných směrech.

Všechny tyto efekty působí rozdílně na různé firmy (v závislosti na tom, jak jejich management zareaguje na zvýšení daně), sektory (v závislosti mimo jiné na jejich energetické náročnosti a otevřenosti světovému trhu) a země (v závislosti na jejich celkové ekonomické struktuře). Navíc je zde obousměrná vazba na všech úrovních mezi těmito efekty a dalšími vlivy na ekonomickou výkonnost. Dopady EDR na mezinárodní konkurenceschopnost jsou tedy složitým komplexním systémem. Jedinou možností, jak mohou být jednotlivé pohledy zabudovány do složitého systému, je pomocí ekonomického modelování.

Předcházející výsledky modelování ekonomických dopadů EDR

Dopady na konkurenceschopnost jedné země, ale též dopady na jednotlivé sektory v rámci uvažované země, které jsou způsobeny opatřeními jako EDR, a také následné dopady na emise do životního prostředí, se někdy nazývají „**efekty přelévání**“ (**spillover effects**) Jev, kdy opatření směřující k redukci emisí uhlíku vedou ke zvýšení v emisích uhlíku v jiných zemích, v důsledku snížené konkurenceschopnosti v zemi regulace, se nazývá „**přesun emisí uhlíku**“ - **CL (carbon leakage)** V literatuře nalezneme zvláštní důraz na efekty přelévání způsobené snižováním emisí uhlíku v zemích, které jsou uvedeny v Annexu 1 Kyotské úmluvy a zbytku světa.

Efekty mohou být rozděleny na cenové efekty (na mezinárodní konkurenceschopnost a celkové emise CO₂ – CL) a necenové efekty, někdy též nazývané **technologické přelévání**.

Zatímco většina literatury bere v potaz existenci přelévání, rozdílné modely dochází k rozdílným závěrům, které se liší mírou nejistoty či uvažováním další komplikace, a to sice že tyto efekty mohou být v časovém úseku vytlačeny. Měření takovýchto efektů je víceméně problematické, protože se většinou jedná o efekty nepřímé, ačkoli se mohou naakumulovat do té míry, že mohou učinit lokální či regionální kompenzační opatření buďto neefektivním nebo jsou zdrojem globální transformace. Je důležité též zdůraznit nejistoty v odhadech efektů přelévání.

V modelování přelévání skrze mezinárodní obchod používají vědci přístupy (od shora dolů, nebo od zdola nahoru), předpoklady (dokonale homogenního versus diferencovaného produktu) a odhady (např. parametrů míry substituce), jejichž míry a znaménka jsou diskutovány. Mnoho těchto modelů se při odhadu nákladů zaměřuje na substituční efekty a neuvažuje již dále s evokovaným vývojem a difúzí technologií, stejně tak jako hodnotou informace a politické změny, které vedou v konečném důsledku k možným kompenzačním opatřením. Například Grubb et. al (2002) tvrdí, že přelévání způsobené opatřeními Kyótské úmluvy mohou mít prostřednictvím technologické změny výrazný efekt na udržitelný růst s vysokými emisními intenzitami v rozvojových zemích. „Přesto dosud neexistuje globální model, který by mohl jednoznačně a přímo kvantifikovat proces globální difúze a indukované technologické změny.“ (Grubb, 2002, str. 302)

V literatuře existuje obecná shoda, že kompenzační opatření, jaká lze spatřovat i v EDR, mohou ovlivňovat mezinárodní konkurenceschopnost ekonomik a sektorů. (například výzkumy Boltha (1996), Adamse (1997) a Barkera a Kohlera (1998)). V dlouhém období se změni směnné kurzy tak, že dojde ke kompenzaci trvalé ztráty národní konkurenceschopnosti. Zde se však jedná o obecný efekt, jednotlivé firmy či sektory mohou na konkurenceschopnosti ztrácet nebo naopak získávat.

V krátkém období mohou vyšší náklady na fosilní paliva vést ke ztrátě cenové konkurenceschopnosti sektoru, a to zejména v energeticky náročných odvětvích. To může vést k relokaci produkce, což je v souladu se Sijmem et. al. (2004), který došel k závěru, že „současné studie nemohou poskytnout jasný obraz o dopadech environmentální politiky na relokaci energeticky náročných odvětví, ale mohou říci, že pokud by existoval vztah mezi environmentální politikou a relokací produkce, je tento vztah statisticky nevýznamný.“ (str. 165)

To je i v souladu se závěry analýzy IPCC pod jménem „Třetí evaluační zpráva“ („Third Assessment Report“). (TAR, IPCC 2001), a zejména pak závěry, kdy „vykazované efekty na mezinárodní konkurenceschopnost jsou velmi malé a firmy a sektory, pokud bude vhodně zvoleno politické prostředí, nebudou výrazně ztrácet na konkurenceschopnosti při zavedení zdanění, které bude mít cíl podobný Kyótské úmluvě.“ (str. 589) Studie TARu dále ukazuje, že mezinárodní systém obchodovatelných povolení podstatně snižuje CL.

V posledních letech byly publikovány výsledky několika výzkumů, které se zabývají CL, a přinejmenším některé z těchto výzkumů tvrdí, že tento jev je potenciální vážnou hrozbou efektivního působení kompenzačních politik EDR. Tato tvrzení však nejsou nikde potvrzena empirickými studiemi, které zkoumají dopad Kyótského protokolu s ohledem na CL. Sijm et. al

(2004) sumarizuje výsledky těchto analýz následovně. „Modely jsou užitečným, avšak abstraktním nástrojem analýzy politik zaměřených na klimatickou změnu a jsou spojeny s několika nedostatky s ohledem na praktická politická rozhodnutí. Takovými nedostatky jsou například nutnost předpokladů, výběr parametrů, statistické testování či empirická validace.“ (str. 14) Dosud nebyl v dostatečné míře potvrzen a kvantifikován efekt, kdy by v důsledku výhody, kterou přineslo přijetí Kyótského protokolu rozvojovým zemím, docházelo k přesunu technologií zejména v rámci energeticky náročných odvětvích do těchto zemí. V každém případě docházejí autoři k závěru, že přesun technologií v důsledku vyšších energetických cen nebude podstatný zásluhou dopravních nákladů, podmínek místního trhu, diferenciací produktu a neúplné informace přinášející výhodu domácím subjektům. Nákladový efekt environmentální regulace je tak z těchto důvodů relativně malý.

Modelování EDR pomocí modelu E3ME: Metodologie a přístup

Ekonomické modely jsou konstruovány jednak s ohledem na teoretické aspekty vztahů mezi různými ekonomickými proměnnými (například je běžné předpokládat, že pokud bude zvýšena cena některé zboží, poptávka po tomto zboží klesne), ale jsou též založeny na statistickém testování parametrů těchto vztahů. Existuje několik druhů ekonomických modelů, které jsou založeny na různých teoretických předpokladech a mají tak i rozdílnou strukturu. To je jedním z důvodů, proč mohou různé modely dospět k různým výsledkům při kvantifikaci ekonomických opatření jakým je i EDR. V tomto textu není prostor na to zacházet do detailů a porovnávat rozdílné modely. V rámci projektu COMETR byl použit makro-ekonometrický model Evropy (zahrnující 25 členských zemí EU v roce 2006 plus Norsko a Švýcarsko). Model E3ME je detailněji popsán v brožuře, která byla vydána též v rámci projektu (CE 2006).

Jak již bylo řečeno, EDR ve většině případů zahrnuje modifikaci národních daňových systémů tak, aby bylo přesunuto daňové břemeno z konvenčních typů daní jako jsou například zdanění práce a kapitálu na environmentálně škodlivé činnosti jako je například použití zdrojů přírody, zejména poté užití energií nebo znečišťování životního prostředí.

Aby byl celkový možný negativní efekt zvýšených environmentálních daní zmírněn, jsou v rámci EDR za přispění těchto zvýšených výnosů z ekologické daně sníženy daňové sazby u jiných typů daně (tzv. „**recyklace daňových příjmů**“). Výnosově neutrální politika je zaměřena tak, aby daňové břemeno dopadlo spíše na škodlivé činnosti, a to tak, že EDR dá domácnostem a průmyslovým sektorům cenovými signály podnět ke změnám jejich chování.

Recyklace daňových příjmů může proběhnout prostřednictvím:

- Přímých daní (DPPO, DPFO, daň ze zisku)
- Příspěvků na sociální zabezpečení (placené zaměstnavatelem i zaměstnancem)
- Ostatními opatřeními (podpora investic, ostatní výhody)

V rámci EDR může být v principu od daně osvobozen celý průmyslový sektor nebo mohou být tyto sektory, či popřípadě jednotlivá paliva, zdaněny různými sazbami. Tato opatření lze provést současně s dohodami mezi státní autoritou a relevantními podniky a indikativními cíli vylepšování ukazatele energetické náročnosti a emisí uhlíku. Mohou být též implementovány

daňové stropy tak, aby bylo omezeno celkové daňové břemeno, které jednotlivé firmy ponесou. Takováto specifická opatření však mohou celkově snížit efektivitu EDR.

Modelem E3ME bylo generováno několik scénářů v období 1994 – 2012 tak, aby bylo možno modelovat efekty EDR. (projekční období tak zahrnuje i fázi 2 EU ETS). Dva hlavní scénáře jsou:

- **Referenční** (tato projekce neuvažuje s EDR, avšak zahrnuje v sobě současný i očekávaný vývoj ekonomiky EU, tedy i např. EU- ETS)
- **Základní** (toto je endogenní řešení modelu E3ME v období 1994-2012. Tento scénář zahrnuje EDR v každém členském státě, výjimky ze zdanění pro jednotlivé sektory a kompenzující snížení sazeb jiných daní. Tento scénář je kalibrován s ohledem na výsledky EDR při použití historických dat, která dopady EDR zahrnují).

Modelování EDR pomocí E3ME: Výsledky

Tato část je zaměřena na výsledky simulací scénářů COMETRu. Při pohledu na základní scénář a braní v potaz celkových výsledků z jednotlivých zemí, které implementovaly EDR v 90. letech, jsou diskutovány dopady EDR na konkurenceschopnost jednotlivých energeticky náročných odvětví.

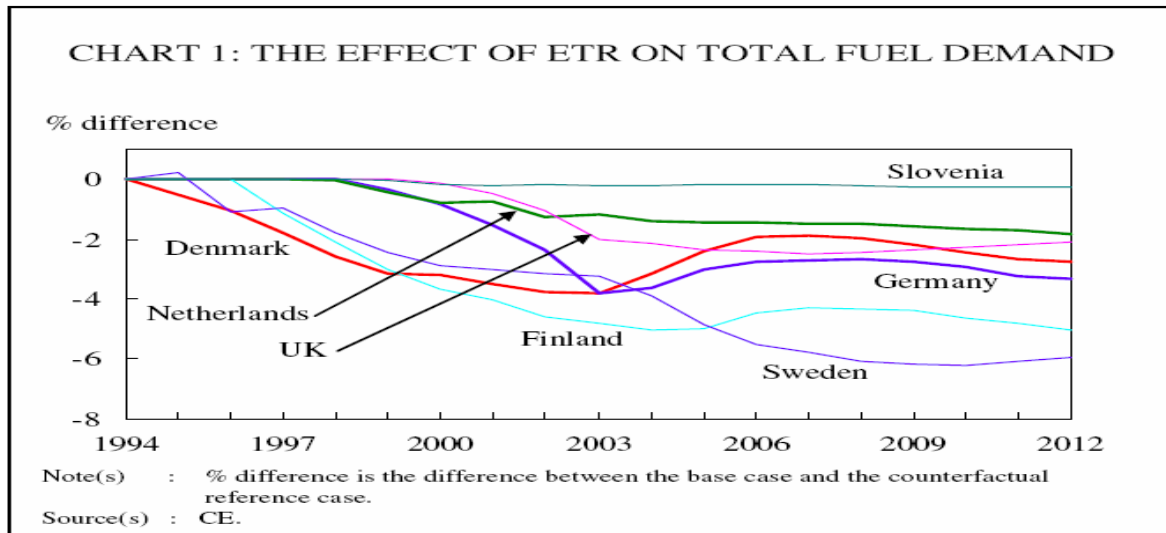
Základní scénář COMETRu je tvořen endogenním řešením vycházejícím z modelu E3ME, kdy jsou výstupem roční data v období 1994 – 2012. Základní řešení je kalibrováno tak, aby simulace byla konzistentní s historickými daty a předpovědí. Celkově lze při porovnání obou scénářů říci, co se stalo a co by se bývalo stalo kdyby nebyla EDR implementována. (oba případy projektované do roku 2012). V obou případech je předpokládána výnosová neutralita působící pře recyklaci výnosů. Výjimky, úlevy a vyjednané dohody jsou zahrnuty co možná nejpřesněji v souladu s realitou, kdy jejich omezením bylo, aby celkové příjmy z daní odpovídaly skutečně publikovaným datům.

Pokud daně zahrnuté do analýzy zvýší cenu paliv, jako primární efekt očekáváme snížení poptávky po energiích. Rozsah snížené poptávky bude záviset na daňových sazbách, jejich způsobu aplikace na různé druhy paliv a jejich uživatele a míře substitutability mezi jednotlivými palivy, ale též i mezi ostatními produkčními vstupy. Bude též záviset na míře sekundárního efektu změn v ekonomických činnostech.

Všech šest zemí, které implementovaly EDR zaznamenalo snížení v poptávce po palivech jako důsledek zavedení EDR. (graf 1, Slovinsko bylo zahrnuto do základního scénáře jako příklad nového členského státu a jeho systému zdanění, zde byla zavedena daň z CO₂, avšak ne zcela v rámci explicitně avizované EDR)

Ve většině zemí poklesla poptávka po palivech v rozmezí okolo 4 %, ve Finsku pak byl tento pokles mírně vyšší. V důsledku zvýšených cen paliv na světovém trhu dochází ve většině zemí k relativnímu nárůstu poptávky po palivech v letech 2004 - 2005 v základním scénáři v porovnání se scénářem referenčním. Ve většině EDR nebyly environmentální daně zvýšeny podle změn v cenách paliv (v některých případech mohly být redukovány) což znamenalo snížení relativní změny cen paliv.

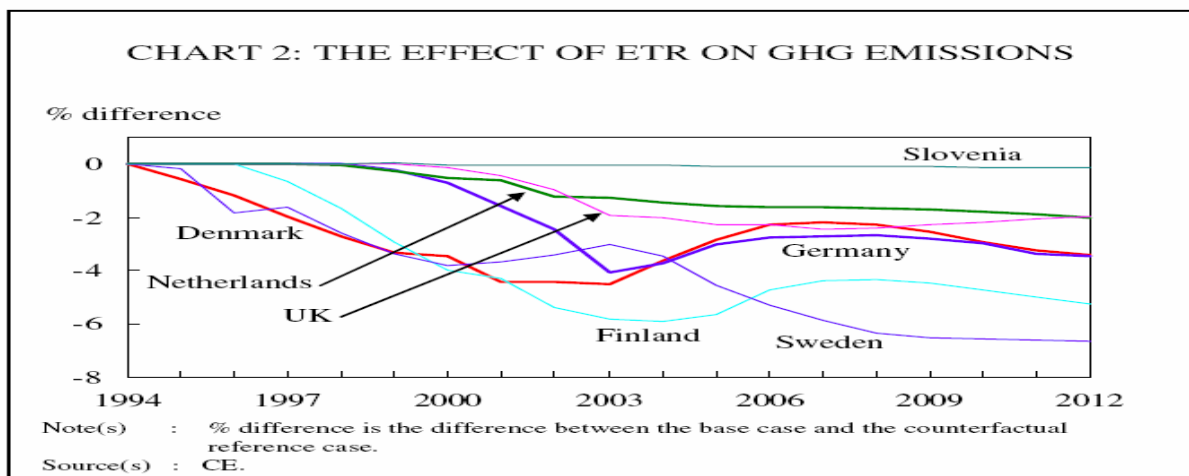
Graf 1: Dopad EDR na celkovou poptávku po palivech (% rozdílu)

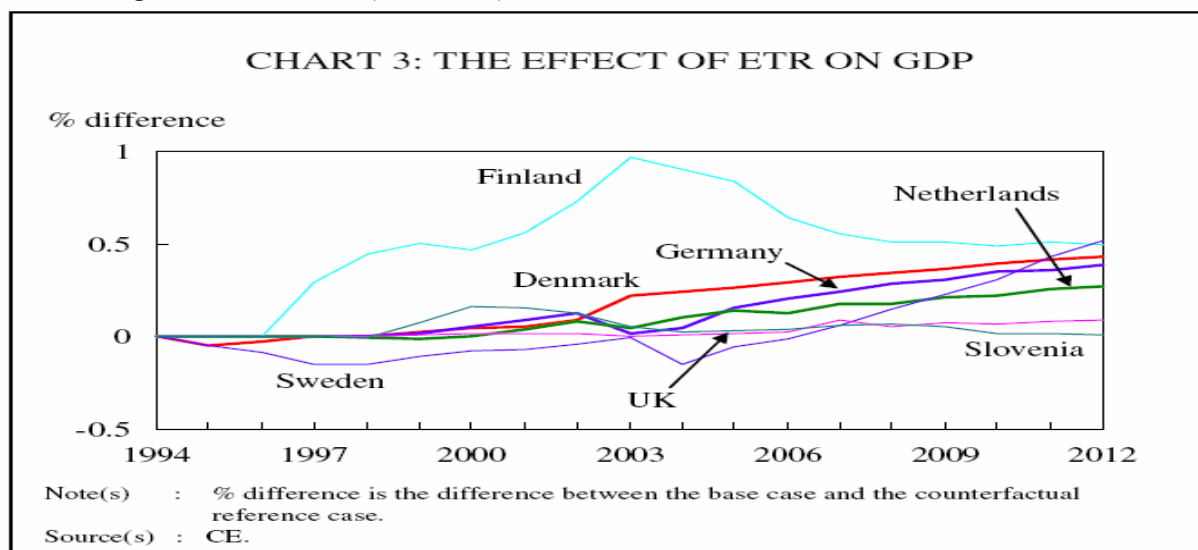
V důsledku nižší spotřeby energií bychom očekávali snížení atmosférických emisí, avšak celkové emise budou též záviset na relativních úrovních spotřeby jednotlivých paliv. Lze například říci, že daňový systém, který podporuje spotřebu uhlí, bude v konečném důsledku příčinou vyšších emisí než systém, který podporuje spotřebu zemního plynu nebo biopaliv.

E3ME zahrnuje explicitní rovnice pro podíly černého uhlí, těžkých olejů, elektřiny a zemního plynu. U ostatních typů paliv jsou učiněny předpoklady tak, aby byly co nejbližší nejbližšímu typu paliva (např. hnědé uhlí je blízké černému uhlí, ropa těžkému oleji, atd.). U pohonných hmot (motorová nafta, benzín, atd.) je poptávka spojena s celkovou poptávkou sektoru dopravy po pohonných hmotách. Důvodem je, že nejvyšší poptávkou po pohonných hmotách jsou sektory dopravy. Tyto sektory běžně nepoužívají jiné typy paliv, a proto zde není zapotřebí rovnic podílů těchto paliv. "

Graf 2: Dopad EDR na emise skleníkových plynů (% rozdílu)

Graf 3: Dopad EDR na HDP (% rozdílu)

Graf 2 ukazuje, že EDR znamenala ve všech šesti zemích pokles v emisích skleníkových plynů. Výsledky jsou velmi těsně spjaty s vývojem celkové spotřeby paliv. K největšímu poklesu došlo v zemích, kde byly daňové sazby nejvyšší. Nejvyšší pokles emisí byl zaznamenán ve Finsku a Švédsku. Dále by mělo být zdůrazněno, že ve většině případů byl pokles emisí relativně vyšší než pokles poptávky po palivech, což vypovídá o skutečnosti, že daňové politiky jsou efektivní při snižování emisí.

Obecně lze říci, že efekty EDR budou v jednotlivých sektorech pozitivní v závislosti na tom, jak jsou výnosy z environmentálních daní recyklovány. Přesto lze počítat i s náklady přizpůsobení což v důsledku znamená, že přínosy EDR se neobjeví okamžitě.

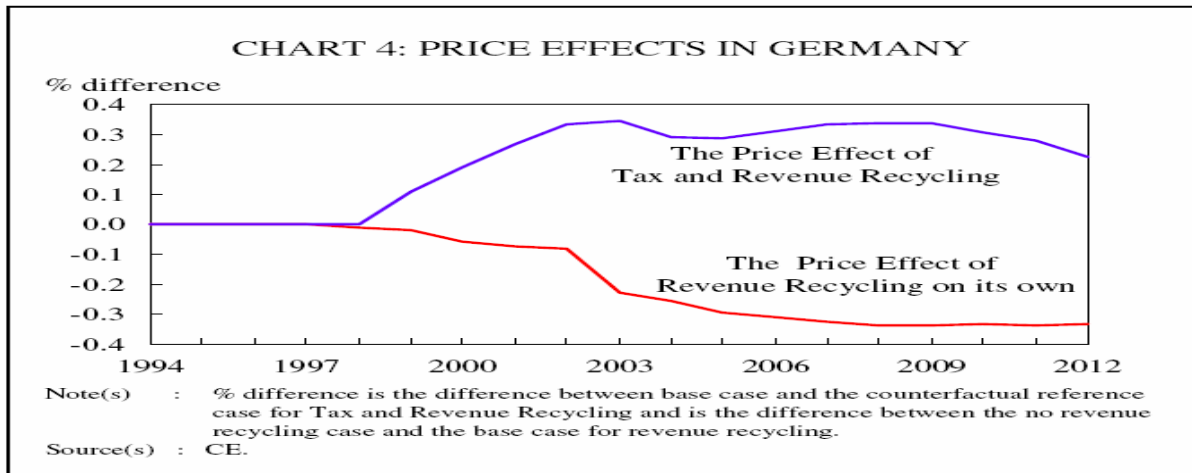
Všech šest zemí zaznamenalo růst HDP způsobený EDR (viz. Graf 3). Ve Švédsku se objevily pozitivní efekty po relativně delším období, a to z toho důvodu, že velmi vysoké zdanění elektřiny v domácnostech silně redukovalo reálné příjmy v krátkém období. Finsko naopak zaznamenalo krátkodobý růst HDP v důsledku efektu daní na poptávku po palivech, protože snížená poptávka po dovážených palivech zlepšila obchodní bilanci země.

Vzhledem k tomu, že EDR působí na zvyšování cen paliv, všeobecně se očekává, že i celková cenová hladina bude vyšší. Velikost zvýšení cenové hladiny je ve velké míře závislá na velikosti zvýšení cen jednotlivých paliv a nákladů z toho plynoucích, a také na způsobu a možnostech změny výrobních postupů u jednotlivých sektorů. Též závisí na míře, do které mohou být zvýšené energetické náklady přeneseny na konečného spotřebitele (toto je závislé na typu trhu v dané zemi, což je ekonometricky testováno pro jednotlivé země a sektory).

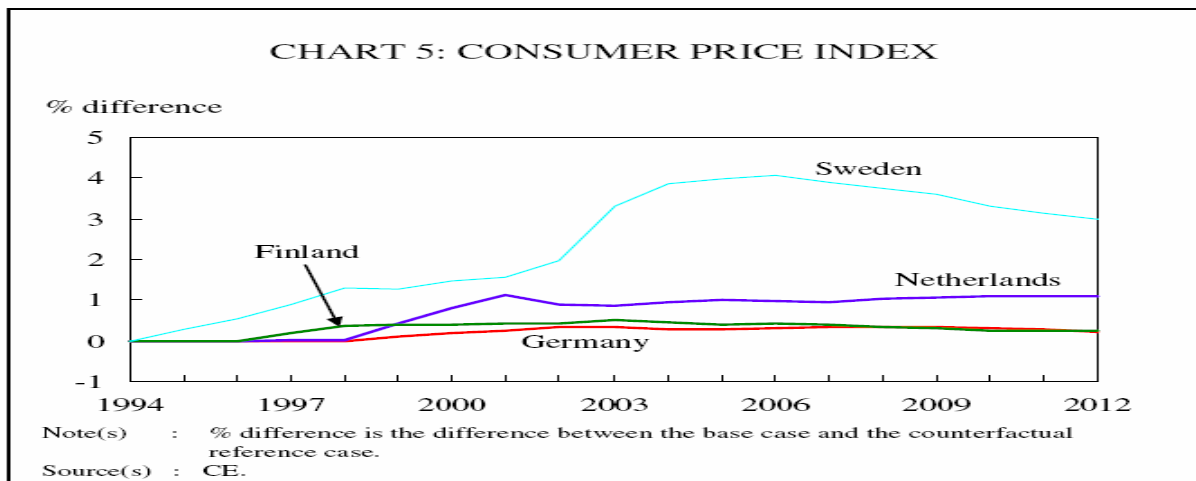
Také je důležité připomenout, že **recyklační mechanismus daňových příjmů** může mít deflační účinky pokud jsou příjmy recyklovány prostřednictvím snížení příspěvků na sociální zabezpečení (tj. nákladů práce). Toto lze vidět na případě Německa (zde méně než polovina výnosů byla použita ke snížení PSZ) v grafu č. 4. V Dánsku a Velké Británii nedošlo k výrazné změně v celkovém cenovém indexu. Ve Velké Británii je toho příčinou relativně malá daň

kompenzovaná mírně levnějšími náklady práce. V Dánsku byla daň o málo vyšší však též kompenzována relativně nízkými náklady práce. (graf č. 5)

Graf 4: Cenové efekty v Německu (% rozdílu)

Graf 5: Index spotřebitelských cen (% rozdílu)

CPI, který měří inflaci, zaznamená vysoký nárůst spíše v případech, kde je daň uvalena na domácnosti než na sektory. Důvodem je, že CPI je váženým průměrem cen položek spotřebitelského koše, který zahrnuje i energii. Proto není překvapením, že k nejvyššímu nárůstu došlo v Nizozemí a zejména poté ve Švédsku (graf 5)

Tabulka 1: Definice sektorů v projektu COMETR

E3ME Sektor	OKEČ kód
5 - Potraviny, nápoje a tabák	15, 16
7 - Dřevo a papír	20, 21
10 – Farmaceutika	24.4
11 – Chemikálie	24 (kromě 24.4)
13 - Výroba neželezných minerálů	26
14 - Výroba základních kovů	27

Porterova hypotéza tvrdí, že environmentální regulace může podnítit efektivitu a inovace a vést tak ke zvýšení konkurenceschopnosti tím, že zvýšená efektivita částečně nebo úplně zneguje zvýšené náklady spojené s regulací. V rámci projektu COMETR může být environmentální regulace definována jako „zdanění energií, které povede domácnosti a průmyslové sektory k environmentálně udržitelnému chování“.

Naše výsledky při aplikaci této definice na druhou stranu tvrdí, že EDR při absenci **příjmového recyklačního mechanismu** vede ve všech šesti zemích k čisté ztrátě produkce (výjimkou je Finsko). Pokud jsou však tato opatření zavedena, E3ME ukazuje přítomnost mírné „druhé dividendy“ ve všech zemích. V těchto případech roste GDP až o 0,5 % rychleji u základního scénáře v porovnání se scénářem referenčním.

U zkoumání dopadů jde projekt COMETR dále u 4 energeticky nejnáročnějších E3ME sektorů společně se sektory potravinářství a výroby farmaceutik, které slouží k porovnání. Tyto sektory jsou definovány v tabulce 1.

Tabulka 2 ukazuje důležitost energetických vstupů pro jednotlivé sektory a země. (vyjádřeno podílem energií na obratu). Tabulka 2 ukazuje, že dokonce ani v energeticky nejnáročnějších odvětvích nepředstavuje energie velký podíl na výrobních vstupech. Pouze v jednom případě (ostatní chemikálie v Nizozemsku) přesahuje tento podíl 10 %. Ve většině případů tento podíl činí okolo 5%. Základní kovy a základní minerály jsou charakterizovány relativně vyššími podíly

Tabulka 2: Energie jako podíl na obratu

	Dánsko	Německo	Nizozemí	Finsko	Švédsko	Velká Británie	Slovensko
Potraviny, nápoje a tabák	1,5	2	1,5	1,4	1	1,5	1,9
Dřevo a papír	1,9	3,3	2,9	5,1	3,7	3	6,5
Farmaceutika	0,4	7,2	0	6,5	0,3	0,9	0
Chemikálie	4,2	6,5	17,5	8,9	8,4	3,9	4,3
Výroba neželezných minerálů	5,4	5,8	4,2	3,5	4,4	4,4	8,9
Výroba základních kovů	3	8,7	5,8	6,6	4,5	4,7	9,4

Zdroj: E3ME, CE

Pokud energie představuje kolem 5 % nákladů na vstupy daného sektoru (obrat – zisk), poté více než 50 %-ní nárůst v cenách energií povede pouze k 2,5 procentnímu nárůstu v cenách celkových vstupů, a to dokonce za předpokladu, že sektor nedokáže zredukovat spotřebu paliv nebo ji nahradit z jiných zdrojů. Toto nemusí být mezi firmami úplně absorbováno (kdyby existovala dokonalá konkurence v rámci sektoru, byl by tento efekt plně absorbován). Efekt jakéhokoliv

zvýšení cen bude záviset na relevantních cenových elasticitách (domácích a exportních) výrobků jednotlivých průmyslových sektorů. Tyto elasticity jsou typicky menší než 1, což znamená, že 2,5 % nárůst cen nepovede k více než 2,5 % poklesu v poptávce po produktu odvětví. Dokonce ani v energeticky nejnáročnějších odvětvích neočekáváme signifikantní pokles v produkci.

Tabulka 3 ukazuje výsledky cenového nárůstu z EDR v roce 2004. Tento rok byl vybrán, protože časové řady dat, z kterých analýza vychází, v tomto roce končí. Jak bylo předpokládáno, k nejvyššímu růstu cen dochází v sektoru nekovových minerálních produktů a výroby základních kovů.

Tabulka 3: Nárůst v cenách produktů odvětví (% základní vs. referenční scénář)

	Dánsko	Německo	Nizozemí	Finsko	Švédsko	Velká Británie	Slovinsko
Potraviny, nápoje a tabák	0,01	0,05	0	0,46	1,69	0	0,04
Dřevo a papír	-0,57	-0,4	-0,34	-0,26	-0,33	-0,48	-0,32
Farmaceutika	0,01	-0,09	-0,01	0,87	0,05	0,09	-0,02
Chemikálie	0,32	0,72	0,11	0,36	0,28	0,36	0,08
Výroba neželezných minerálů	0,33	0,46	0,26	0,77	1,06	0,29	0,16
Výroba základních kovů	0,51	0,43	0,5	0,53	0,48	0,62	0,46

Ceny klesají v sektorech výroby dřeva a papíru (které spíše operují na trhu EU nežli na domácích trzích). Příčinou tohoto jevu jsou zejména snížené pracovní náklady v sektorech (tyto představují mnohem vyšší podíl na vstupech než energetické náklady), které jsou způsobeny snížením PSZ ve Velké Británii a Německu.

Pouze u dvou sektorů rostou ceny více než o 1 %. Oba případy jsou ve Švédsku, kde jsou tyto efekty vesměs nepřímým důsledkem vyšších spotřebitelských cen, a zejména elektřiny (po EDR), které vedou k růstu mezd. Ve většině ostatních případů (kromě výroby dřeva a papíru) se rozdíly pohybují v rozmezí 0,2 – 0,4 %.

Ve většině případů znamená růst cen také faktor nárůstu investic. Toto je především důsledkem jevu, kdy firmy investují do nových technologií v důsledku zvýšených cen energetických vstupů. Tento jev může mít v krátkém období negativní dopad na cenovou konkurenceschopnost, avšak v dlouhém období bude mít pozitivní dopad na necenovou konkurenceschopnost prostřednictvím produkce kvalitnějšího zboží (což může opět zapříčinit vyšší ceny).

Efekty EDR na produkci jednotlivých sektorů jsou hůře interpretovatelné, protože zahrnují několik rozdílných faktorů:

- Cenový efekt
- Necenový efekt plynoucí z dodatečných investic
- Spotřebitelská poptávka
- Aktivity na exportních trzích
- Výroba na konkurenčních dovozních trzích

Tabulka 4 ukazuje percentuelní nárůst nebo pokles v hrubém produktu v cenách výrobních faktorů (kde se odečítají daňové výdaje) pro všechna zkoumaná odvětví v roce 2004. Výsledky ukazují, že ve většině případů je převyšujícím faktorem vyšší domácí poptávka spotřebitelů. Ve většině případů hrubá produkce mírně vzrostla. Tento jev není úplně neočekávaný vzhledem k tomu, že zaznamenaný cenový nárůst nebyl příliš velký. Míra nárůstu se v sektorech více liší mezi sektory než mezi zeměmi. Nejmenší rozdíly mezi sektory jsou ve Velké Británii. To znamená, že klíčovým determinantem růstu produkce sektoru je domácí poptávka.

Tabulka 4: Nárůst v hrubé produkci odvětví (% základní vs. referenční scénář)

	Dánsko	Německo	Nizozemí	Finsko	Švédsko	Velká Británie	Slovinsko
Potraviny, nápoje a tabák	0,65	0,56	0,13	0,64	4,24	0,02	0,28
Dřevo a papír	0,29	0,17	-0,27	0,06	0,19	0,04	0,04
Farmaceutika	0,08	-0,02	-0,06	0,14	-0,05	0	-0,04
Chemikálie	0,03	0	0	0,31	0,46	-0,07	-0,07
Výroba neželezných minerálů	0,08	-0,28	0,05	0,54	0,31	-0,03	0,02
Výroba základních kovů	0,08	-0,15	0,63	0,08	0,08	-0,16	0

Sektory potravin a nápojů jsou ve Švédsku specifické, ceny v těchto sektorech rostou, viz. tabulka 3. Nerostou však až o takové míry jako CPI, který roste zejména v důsledku zvýšené ceny elektřiny. Z tohoto důvodu se sektory potravin a nápojů stávají komparativně levnější a spotřebitelé tyto produkty více nakupují, zejména pak ještě více proto, že daně z příjmu poklesly.